

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
2. Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні: Наказ Міністерства інфраструктури України від 25.10.2012 р. № 636 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1926-12>.
3. Значення державної реєстрації для цивільних правовідносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nulau.edu.ua>.

УДК 341:347.2:523.3(043.2)

Жаб'як А. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Липець Л. В., к.ю.н., доцент

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ПРИНЦИПУ НЕПРИВЛАСНЕННЯ МІСЯЦЯ ТА ІНШИХ НЕБЕСНИХ ТІЛ

На тлі активізації реалізації місячних проектів, особливої актуальності для науки міжнародного космічного права та практики набувають теоретико-прикладні питання щодо забезпечення належного правового режиму дослідження та використання космічного простору, Місяця та інших небесних тіл. Необхідність постановки та вирішення даного питання зумовлена здійсненням масштабних договірних операцій з купівлі-продажу ділянок на Місяці та інших небесних тілах, що може становити потенційну загрозу, зокрема, реалізації міжнародних та національних космічних проектів з практичного освоєння Місяця.

Найвідомішим продавцем ділянок на Місяці та інших небесних тілах є американська компанія «The Lunar Embassy», заснована 1980 р. громадянином США Деннісом Хоуп та зареєстрована в штаті Невада (США). Хоуп вирішив, що дія Договору про космос 1967 р. не поширюється на приватних осіб [1]. Він зареєстрував в окружному суді Сан-Франциско свої права на Місяць як безхазяйне майно та оголосив себе його власником, як і інших планет Сонячної системи, крім Землі та Сонця, отримавши при цьому в земельній службі Сан-Франциско Свідоцтва про право власності на Місяць та 52 небесних тіла Сонячної системи. Відтоді шляхом укладання договорів купівлі-продажу належна Д. Хоупу компанія «The Lunar Embassy» здійснює продаж ділянок на Місяці та інших небесних тілах: офіційні представництва американської компанії відкрито у 35 країнах (Англія, Франція, Японія, Російська Федерація та ін.) [3, с. 338].

Дана ситуація являє певну загрозу міжнародній космічній безпеці, а

тому є потреба розв'язання цієї проблеми, пов'язаної з продажем ділянок на Місяці та інших небесних тілах.

Фундаментальним принципом міжнародного космічного права вважається принцип заборони національного привласнення космічного простору та небесних тіл. Вперше цей принцип був закріплений в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1961 р. № 1721 (XVI) «Про міжнародне співробітництво в дослідженні та використанні космічного простору». Після прийняття Резолюції, ООН проголошена Декларація правових принципів, що регулюють діяльність держав з дослідження і використання космічного простору від 13.12.1963 р., в якій конкретизовано формулювання щодо непривласнення космічного простору та небесних тіл. Відтоді космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, не підлягає національному привласненню ані шляхом проголошення на них суверенітету, ані шляхом використання або окупації, ані будь-якими іншими засобами [1; 7, с. 48].

Окремі зарубіжні юристи-науковці та практики вважають, що ст. II Договору про космос забороняє тільки національне привласнення, а тому можливе індивідуальне привласнення чи придбання приватними об'єднаннями чи міжнародними організаціями. Ця правова позиція базується на застосуванні ст. II Договору про космос саме у вузькому значенні. Вони також відзначають, що нею забороняється національне привласнення, а приватне – ні. Інші дослідники висловлюють прямо протилежні думки, які стосуються змісту ст. II Договору про космос та її терміна «національне привласнення» космічного простору, Місяця та інших небесних тіл. Вони зазначають, що цей термін включає всі форми, у тому числі приватне привласнення [1; 2; 6, с. 34].

Цивільне законодавство не відносить Місяць та інші небесні тіла до кола об'єктів цивільних прав – такі об'єкти цивільних прав взагалі не виникли. Як слушно наголошує Д. В. Огородов, вирішення питання віднесення чи невіднесення небесних тіл, включаючи Місяць, до об'єктів цивільних прав знаходиться поза компетенцією національного законодавця. Отже, відсутність цивільного законодавства, на підставі якого можна було б набути право власності на космічний простір та небесні тіла, також робить неможливим виникнення речових цивільних прав [8, с. 312].

Таким чином, космічний простір та небесні тіла не підлягають привласненню не тільки державами, а й приватними особами, компаніями, корпораціями, міжнародними неурядовими організаціями тощо. Відтак термін «національне привласнення» поглинає приватне привласнення космічного простору, Місяця та інших небесних тіл.

На даний час єдиною державою світу, котра відреагувала на спроби продажу ділянок на Місяці, є Китайська Народна Республіка. Департаментом промисловості і торгівлі КНР була порушена справа проти

офіційного американського представництва «Місячного посольства» в Китаї. Визнано, що торгівля ділянками на Місяці є шахрайством, що здійснювалося представництвом шляхом обману покупців, тому його діяльність визнана незаконною в Китаї, оскільки не можна здійснювати продаж речей, якими ти не володієш. Найбільш дієвим та ефективним способом розв'язання існуючої проблеми неоднакового застосування ст. II Договору про космос має стати її офіційне тлумачення безпосередньо державами-учасниками цього Договору, вони повинні встановити дійсний зміст досліджуваного положення, що відображає їхню волю на момент його укладання [3, с. 336].

Література

1. Договір ООН про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_480.
2. Про міжнародне співробітництво в дослідженні та використанні космічного простору: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1961 р. № 1721 (XVI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_a31.
3. Семеняка В. В. Міжнародно-правовий принцип не привласнення Місяця та інших небесних тіл: питання теорії та практики / В. В. Семеняка // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 336-340.
4. Космічна програма України: здобутки та завдання на 2008-2012 роки. – К., 2008. – С. 32.
5. Малишева Н. Р. Нариси з космічного права / Н. Р. Малишева. – К.: Алерта, 2010. – С. 32.
6. Зимин Н. В. Похождения лунного олигарха / Н. В. Зимин // Итоги. – 2003. – № 52. – 230 с.
7. Глебов И. Н. Міжнародне право: підручник / И. Н. Глебов. – М.: Дрофа, 2006. – 368 с.
8. Огородов Д. В. Осторожно: Лунная недвижимость! / Сборник «Живой металл». Пер. – С. Ирбисов, В. Полуэктов. OCR & spellcheck by HarryFan, 30 August 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.center-bereg.ru/o5307.html>.